

okvirov. Taka uniformiranost se lahko komu zdi celo svetovljanska, a bo vedno brezdušna, ostalo bo le ime brez priimka...

Zato je v zaključku razstave prikazano, kako v zadnjih desetletjih hitro izginjajo najbolj značilni primeri ne glede na to, da so nanje že opozarjali mnogi strokovnjaki ali da so nekatere med temi stavbami in naselji celo formalno zaščitene. Prepričan sem, da mora nov, celovit pogled na stavbno dediščno kot temeljno vrednoto prostora ustvariti možnost, da skušamo poleg izbranih najkvalitetnejših vzorcev ohraniti tudi znanje o njihovi vodilni vlogi v ohranjanju in oblikovanju identitete dežele.

POROČILO O OGLEDU RAZSTAVE V ŠT. PAVLU V AVSTRIJI

20.6.1991

Dolg korak nazaj mora napraviti človek, ko išče začetke benediktinskega samostana v Št. Pavlu v Labotski dolini. Pred 900 leti je bil v verigi takrat nastajajočih benediktinskih ustanov tudi na ozemlju Koroške ustanovljen samostan, ki je tu dolga stoletja veljal za kulturni in duhovni center, obenem pa je imel tudi ogromen gospodarski vpliv, ne samo na ožje območje Koroške, pač pa na širše ozemlje, s katerim je povezana zgodovina Slovencev in slovenskega naroda. Težko je v nekaj stavkih prikazati obdobje, dolgo 900 let, ki ga prikazuje razstava "Zakladi Koroške" v mogočnih prostorih opatije v Št. Pavlu. Zaradi lažjega razumevanja same razstave vidim potrebo, da vsaj v nekaj besedah prikažem zgodovino samostana.

Leta 1091 je samostan ustanovil grof Engelbert I. španheimski kot družinsko ustanovo. Leta 1099 je pokroviteljstvo nad samostanom prevzel papež, kar je ustanovi jamčilo lastno cerkveno pravo. V 14. in 15. stoletju je šel tudi samostan skozi burne čase - požari, turški vpadi, Ogri, vojne, reformacija, protireformacija in nenazadnje njegova razpustitev pod Jožefom II. (1787). V začetku 19. stoletja so prišli v Št. Pavel menihi iz St. Blasias v Schwarzwald in življenje v samostanu je znova oživel.

Deželna razstava, ki so jo skrbno pripravili ob visokem jubileju, je prikaz devet stoletij menjajoče se zgodovine in zaokrožen pogled na najpomembnejše kulturne, zgodovinske in umetniške stvaritve benediktinskega duha in evropskega življenja. Zakladi Koroške so predstavljeni v 26 med seboj povezanih prostorih, zasnova razstave pa omogoča pregled posameznih obdobj s svojimi značilnostmi. Zaporedno si prostori sledijo v naslednjem vrstnem redu:

- 1.geologija in podnebje - Kelti in Rimljani v Labotski dolini
- 2.benediktinski meniški red kot sestavni del srednjeveške Evrope
- 3.ustanovitev samostana in visoki srednjeveški razcvet
- 4.samostanska cerkev - primer romanske arhitekture

- 5.umetniška zakladnica - romanika
- 6.umetniška zakladnica - barok
- 7.knjigoveštvo in skriptorij
- 8.knjižnica
- 9.razvoj pisave in rokopisov
- 10.težki časi v poznem srednjem veku
- 11.cerkvena gospostva v Labotski dolini
- 12.iz krize v baročni razcvet
- 13.razcvet v 17. stoletju
- 14.baročna umetnost
- 15.državna cerkev in njena ukinitve (1782-1787)
- 16.ponovna naselitev
- 17.opatje St. Blasija kot reformatorji
- 18.opatje St. Blasija kot avstrijski podložniki in samostojni deželni gospodje
- 19.pot od St. Blasija preko Spittala do Št. Pavla
- 20.zrcalo življenja - kovnica (medalje)
- 21.umetniška soba
- 22.soba v stolpu
- 23.grafike
- 24.zbirka slik
- 25.samostan v 19 in 20. stoletju
- 26.samostansko življenje - red
- 27.samostanska cerkev
- 28.poletni refektorij - zbirka iz kitajskega umetniškega zaklada (zadnja soba ne sodi v vsebinsko celoto razstave)

Težko bi sedaj izločil razstavljenе eksponate, ki izstopajo v razstavnih prostorih, kajti to je za vsakogar stvar subjektivne presoje. Med eksponati sta za Slovence vsekakor najpomembnejši Dalmatinova Biblija in Trubarjev Katekizem. Tu so morda omembe vredni romanski mašni plašči, veličastni relikvijski križi, kelih, ciboriji... Enkratna je tudi biblioteka in skriptorij. Posebnost je zagotovo slikarska galerija z Rubensom, Kremser Schmittom ter grafike Duererja, Breughla, Rembrandta..., torej za vsakogar nekaj in avtorjem razstave grede za dolgoletno delo pri pripravi razstave vse pohvale, obenem pa nam izziv pri pripravi podobnih razstav pri nas.

Pripravil Brane Kozina